

פרוטוקול מס' 34
מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ו' ש"ו בתמוז תשל"ד 5.7.74 שעה 9.00

נכחו:

חברי הועדה: י. תמיר - יו"ר

- נ. אליעד
- י. בארי
- א. גבלבר
- א. ורדיגר
- נ. מואב
- נ. צ. קשת
- י. שמיר

מוזמנים:

- גב' י. היבנר - סמנכ"ל משרד הפנים
- א. י. דולגין - יועץ מיוחד לשר הדתות
- ד"ר ש. קולבי - יועץ שר הדתות בעניני בוצרים
- א. פרנקל - עוזר שר הדתות
- ד. כוכב-לב - המחלקה לתפקידים מיוחדים, משרד הדתות

- ש. שיף - האגודה למניעת פעולות המסיון
- י. פינק - האגודה למניעת פעולות המסיון

- י. לוי - יו"ר המועצה המקומית זכרון יעקב
- ש. הלפרין - חבר המועצה המקומית זכרון יעקב

ס"ט מזכיר הועדה: ע. צוריאלי

רשמה: א. גושמן

סדר היום: א. המסיון ופעולותיו לירידה מן הארץ בקרב אזרחים וחילי צה"ל, הצעה לסדר היום של ח"כ א. ורדיגר.

ב. דו"ח בינים בענין בית-דגן

ג. הצעות לסדר היום

א. המסיון ופעולותיו לירידה מן הארץ בקרב אזרחים וחילי צה"ל,
הצעה לסדר היום של ח"כ א?ורדיגר

היו"ר י. תמיר :
על סדר יומנו, המשך הסעיף פעולות המסיון בארץ, הצעת ח"כ א. ורדיגר. לפני שבועיים שמענו תוספת הנמקה של בעל ההצעה. הוא עמד על התגברות הפעולה המסיונרית בארץ וגילוייה. נשמעה מדבריו נימת הדאגה, שפעולות אלה נעשות בשעה הקשה שאנו נתונים בה, במאבק הקשה מבחינה בטחונית וכלכלית.

נשמעה באותה ישיבה, סקירה מפי הגב' היבנר, סמנכ"ל משרד הפנים, שמטרה נתונים מהידוע למשרד הפנים, במישור זה.

אחר כך, שמענו דברים מנציגי משרד הדתות. היו התייעצויות של חברי-כנסת, שחלקם כאן היום.

אנחנו רוצים היום לסכם את הדיון הזה בהצעה מסוימת, שאני אחר כך אעלה אותה.

כתוצאה מהדיון, היה פירסום רב לדברים שנאמרו בפעם הקודמת. היו הדים לפירסום הזה בצורות שונות, ביניהם אף מכתב שהגיע למשרד הפנים, וגב' היבנר בודאי תספר פרטים. במרוצת השבוע קבלתי בלשכת ועדת הפנים את נציגי זכרון-יעקב, היושבים כאן, ראש המועצה המקומית מר לוי ומר הלפרין, שהביעו דאגה רבה מפעולותיה של הגב' א. ברגר באשר לרכישת קרקעות בלב-לבה של זכרון-יעקב, וכל מה שמסתמע מהתופעה הזאת. מצאתי לנכון להזמין את אנשי זכרון-יעקב שישמיעו את דבריהם.

הפעם, נמצאים אתנו כאן נציגי משרד הדתות בדרג הגבוה, ונציגי האגודה למניעת פעולות המסיון.

אבקש את יו"ר המועצה המקומית זכרון-יעקב לאמר את דבריו.

י. לוי :
כל הנוכחים כאן, עד כמה שאני מכירם, יודעים את המצב לאשורו, כי הענין הזה התחיל עוד בשנת 1963. בינתים, נעשו פעולות די קשות ומזיקות, אשר מדאיגות אותנו. איננו מתימרים לדאוג לכלל מדינת ישראל, אבל נראה לנו, שהענין לא יגמר בזכרון-יעקב, אלא זה מתפשט לאזורים אחרים של הארץ, ומי יודע מה המטרה של גב' אמה ברגר ואין הדברים האלה מסתדרים. רק בשנה האחרונה, רכשה כ-14 דירות רווחה בנות 120-130 מ"ר כל דירה. 14 דירות אלה היא בנתה על מגרשים שהיא רכשה. היא בנתה כ-1,500 מ"ר מבני תעשייה וכל שאר הדברים שהיא רכשה מגיעים כבר לממדים מאד מדאיגים. הבתים סגורים. יש מספר משפחות המטפלות ברכוש.

אנחנו עומדים בפני שאלה, שאיש במדינה אינו יודע את פתרונה; איש במדינה אינו יודע מה היא, מי היא, ומה מטרתה של הגב' אמה ברגר.

בינתים היא פועלת ועוסקת בעבודה מסיונרית, אמנם מצומצמת ביותר, אך היא רוכשת ידידים אשר באים להתפלל אצלה, היא מנהלת הסברה דתית די משונה, לא כפי שאנו רגילים לראות בקרב הקתולים, בקרב הנצרים.

כיון ששמענו על קיום הדיון כאן, אנחנו לנכון לבקש לאמר כאן את דברינו, למרות שפנינו לפני שלשה חדשים אל כל חברי הכנסת והעמדנו אותם על חומרת המצב. אולי כאן תימצא הדרך, אולי לא בחקיקת חוק בענין רכישת קרקעות ע"י זרים, כי זה מסובך, אך אולי רצוי לגייס אחד המומדות כמו קק"ל אשר גאלה קרקעות, כאלה שאמה ברגר עמדה לרכוש. אבל, לדעתנו זה לא מספיק. צריך לתת יותר חפש-פעולה לקרן כדי שתגאל את הקרקע. כמו כן, יש לקיים יותר הסברה בין היהודים עצמם. כשאנחנו שומעים שאנשים רוצים למכור, אנחנו קוראים להם, אך לרוב זה מאוחר. אך, אנחנו מנסים לעשות משהו. בינתים, לא הועיל דבר, כי הכסף כאן ממלא תפקיד נכבד ומה שאי אפשר מציעה, אף אחד אחר לא יכל להציע.

לכן, יש יהודים חלשי-אופי, שאינם עומדים בפיתוי הזה. כמו כן, היינו מבקשים, אם זה בסמכותכם, לתהות על קנקנה, ונדע אחת לתמיד מי היא אמה ברגר. אנחנו איננו יודעים מי היא. היא מספרת סיפורים שונים, אך איש במדינה אינו יודע מי היא. כל הרכוש במדינה שהיא רכשה, רשום על שמה אישית. הכסף שהיא משלמת, היא מביאה במזודות במזומן, לא בצ'קים בהעברה, וכך הדברים מעוררים חשד.

היתי מבקש מהרשויות המוסמכות והמוסדות הכוסמכים, שיבררו מה היא חושבת לעשות, כי אם לא - בעוד עשר שנים אנו עלולים לאבד, חלילה, את אחת המושבות הותיקות שיש לה מוסרת ציונית וכן התישבותית מפוארת.
נכון, שאנו צריכים לבוא בטענות גם כלפי עצמנו. הפעולה צריכה להעשות בשני הכוונים.

ש. שיף : ברצוני להוסיף לדברי מר לוי. עד סוף שנת תשל"א, רכשה אמה ברגר אדמות בבנימינה, בחיפה, שירה, וכן זכרון-יעקב, ס"ה 350 דונם בסכום של 2,490,750 ל"י. אחרי שנת תשל"א, התקשינו לאמוד את רכישותיה, כי היא קנתה באמצעות סוכנים וחברות. הקניות העיקריות הן בזכרון-יעקב, אך גם במקומות שהזכרתי זה עתה ובפרדס-חנה.

אין לנו הוכחות חותכות על פעילות מסיונרית. היא ואחותה, המרכז שלהן הוא בדרמשט, גרמניה. היא מביאה קבוצות מגרמניה לתקופה מסוימת לישראל, בעיקר לזכרון-יעקב, הם עובדים עבודת אדמה וחוזרים חזרה. בחיפה, ברח' הגפן, יש לה בית, ובעוד שני מקומות, וזה מופיע בספר הטלפונים. שם היה מועדון שלה ובו התקיימה פעילות מסיונרית, אבל לא בשמה, היה שם יהודי יוצא גרמניה, שאשתו אינה יהודיה, והם ניהלו את המועדון.

ש. הלפרין : במועצה המקומית, יש אמנם פוזיציה ואופוזיציה, אך בנושא זה כלנו מאוחדים, כי אנחנו רואים את מגמת ההתפשטות של אמה ברגר בדאגה רבה. אנחנו עומדים בפני הבעיה מה יהיה עם בנינו, עם צאצאינו. אין לנו הכלים לבדוק באיזה מדה היא עוסקת בפעילות מסיונרית. ידוע לנו על מספר מקרים שמשלמים כסף לאנשים הבאים להתפלל שם. זאת ההוכחה היחידה. אנשי המקום, אנשי זכרון-יעקב באים להתפלל שם.

מר לוי, ראש המועצה, כבר הזכיר שחיבת לקום קרן כדי לפדות אותם נכסים שהיא רוצה לקנות. ברור לנו, שמגמתה היא התפשטות. הם לא יסתפקו ב-350 דונם שהם קנו.

י. היבנר : אני רציתי להוסיף כמה דברים לגבי מה שידוע לי על ענין אמה ברגר, אך יש לי בקשה, שהדברים יהיו לא לפרסום, וזאת משני טעמים: 1. לא היתי רוצה לאבד את מעט האמון שיש לה כנראה בי, ואני מעונינת לדעת יותר פרטים. 2. דברים אשר אומר עכשו, הם על דעתי האישית ולא על דעת המשרד.

הוזמנתי פעם ע"י א. ברגר לראות את המוסדות שלה בזכרון-יעקב, בפרדס-חנה ובסביבה. הגעתי למסקנה אישית שלי, שאין כאן מדובר במסיונריות במובן הרחב של המלה, אלא החיאת הרעיון של הטמפלרים. ראיתי דמיון רב בין צורת החיים שלהם, החקלאות שהיא יחד עם התפילה והציפיה למשיח שאולי יבוא אי פעם והם צריכים לחבוג לו כאן בארץ. לכן, לדעתי, היא קבלה על עצמה מאיזה שהוא גוף בגרמניה את המשימה להחזיר את העטרה לישנה של רעיון הטמפלרים אשר נעלם כאן בזמן מלחמת העולם השנייה.

רעיון הטמפלרים שקיבל בארץ ביטוי במושבות גרמניות אשר אחר כך קיבל צביון של מושבות גרמניות נאציות, אחרי מלחמת העולם השנייה נעלם מהאפק. כנראה, קבוצות מאמינים בגרמניה, מעונינים עכשו להחיות את הרעיון הזה. אני קבלתי חיזוק לדעתי, כאשר לתומי שאלתי את אחותה של א. ברגר, האם הרעיון שלהן הוא לא רעיון של הטמפלרים. לא התכוונתי לשום דבר עוקצני. ואז, היא אמרה: "מה זה?"

לדעתי, לא יתכן שהיא ואחותה אינן יודעות מה זה הרעיון הזה. אבל, כנראה לא רצתה להעלות את הרעיון הזה לדיון, ולכן אמרה אפרירי שהיא לא יודעת מה זה.

היא מביאה הנה קבוצות, וזה מסביר את
מציאותה ויציאותיה במשך השנה. הקבוצות האלה, כאן, מועסקות
כאן לפי רעיון הקבוץ אצלנו, ז"א עובדים ומקבלים לינה ואכל.
כמו כן מקיימים תפילה והסברים על התנך. כפי שאני יכולתי לראות,
הקבוצות אינן מורכבות מיהודים. בצד הקבוצות האלה המובאות מחו"ל,
יש גרעין של אנשים היושבים כאן כבר כמה שנים.

משרד הפנים לא נותן להן ישיבת קבע.
היא מקבלת את הכספים מחו"ל מגורמים המעוניינים כנראה ברעיון הזה.
לא ידוע לאן הרעיון הזה יוביל. פעם, הוא הוביל לנאציזם. איננו
יודעים למה הוא יביא היום. יש שם ניהול תקין מאד של הכספים וכל
הטיפול בעניין זה. יש גם איזה חוה קטנה בדרך לפרדס-חנה, המנוהלת
ע"י זוג משויצריה. היא אמרה, שהיא די מנוודה ע"י המוסדות הדתיים
המוכרים; גם המוסדות הפרושטנטניים וגם המוסדות הקתוליים התכרו
לרעיון הזה משום שהיא כאילו לא במסגרת.

יש לי רושם, שכספים אצלה זה דבר שאינו
משחק תפקיד. אין לזה גבול. הכוונות שלה להתפשטות הן מעבר לכל גבול.

אני חוזרת ומבקשת, שהדברים לא יפורסמו.
אני מעונינת לבסס את ההנחה הזאת יותר.

ד"ר ש. קולבי:
לא היו לי מגעים עם הגב' א. ברגר. כן
אינני מעוניין לתת לגופים כאלה הכרה, ביחוד
כשהם לא באים אלי. כשיש הכרה בהם - יש להם יותר זכויות. אבל, אני
תמים-דעים עם מה שאמרה גב' היבנר; זאת תנועה ההולכת בערך באותה
דרך שהלכו השמפלרים לפני מאה שנה. לא שמעתי על פעילות מסיונרית
ישירה ע"י א. ברגר. ידוע לי גם שהכנסיות מסתיגות לגמרי מהגב' א. ברגר.

י. תמיר - יו"ר:
אנחנו עוברים מנושא ספציפי זה, שהובא
לפנינו בעקבות הדברים שנאמרו בישיבה
הקודמת, ודברי אנשי מועצת זכרון-יעקב, אנו עוברים לעניין המרכזי,
אשר העניין של אמה ברגר היה קשור אליו. היתי מבקש את אנשי משרד
הדתות להתייחס לזה.

א. י. דוגלין:
בהתייחס לשאלות שהועלו בישיבה האחרונה,
יש דברים שאנו מוכנים להתייחס אליהם באופן
ישיר. ד"ר קולבי, שהוא מנהל המחלקה לענייני נצרים, ומר כוכב-לב
סגן מנהל המחלקה לתפקידים מיוחדים, מטפלים בדברים השייכים לעניין
המסיון. יש דברים, שביחס אליהם היינו מציעים שתזמינו את השר,
שידבר עליהם. בעניין חקיקה והקמת ועדת-משנה, מוטב, לדעתנו, שהשר
יקבע את עמדת משרד הדתות.

יש שתי גישות לעניין הזה. יש גישה רשמית,
וכאשר שואלים כמה יש רשומים שעברו על דתם, המקרים האלה הם מאד
קונסרבטיביים. מה שיש באופן רשמי, זה קונסרבטיבי. יש מקרים, שפשוט
לא יודעים עליהם. אנשים המטפלים ישירות בעניין המסיון, זה מר
כוכב-לב ואנשים כמו ש. ש. שייף.

אני חושב, שהבעיה היא לא רק בעית משרד
הדתות. פה יש בעיות של משרד הסעד, משרד השיכון, המשרדים הכלכליים,
כי מדובר באנשים שיש להם קשיים כלכליים וחברתיים ואז הם נתפשים
לפעולות המסיון.

לדעתי, כדאי שבעניינים אלה, הועדה תחשוב
על שיתוף-פעולה עם המשרדים הנוגעים לנושא של קשיים אלה שבגללם
אנשים מעוניינים לעבור על דתם.

בעניין פעילות המסיון ומספר האנשים אשר
עברו על דתם, היתי מציע שד"ר קולבי ידבר על כך.

ב. מואב : נראה לי, שיש שלש דרכים לפעולה נגד המסיון: 1. פעולה חיובית ע"י תחרות בטיפול במקרים סוציאליים ובמוקדים מסוימים גם טיפול יותר נרחב, אם יש שם פעולות של המסיון. 2. במסגרת החוק. שמענו מפי גב' היבנר מה ניתן לעשות במסגרת החוק. אם אפשר לחוקק חוק, זה רצוי. אבל, זה קשה ביותר מבחינת היחסים שלנו עם מדינות אחרות, ואינני יודע עד כמה זה ניתן. במסגרת החוק הקיים, קשה לפעול, בעיקר כשיש יהודים הבאים במסגרת חוק השבות ומנהלים פעולה מסיונרית. 3. לא במסגרת החוק, כמו שדנו כאן בוועדה בנושא של הדתות. זאת דרך של פעולה, שאני מגנה, אבל זאת אחת הפעולות שנוקטים כאן נגד המסיון. אני חושב, שהדרך הראשונה, היא הדרך החיובית והרצויה.

בישיבה הקודמת, לצערי, לא התרשמתי מהדוברים של המחלקה לתפקידים מיוחדים במשרד הדתות, שהם אמנם נוקטים בפעולות הדרושות במסגרת החיובית של מועדונים וקרן ילדינו. לא שמעתי מה נעשה בשטח זה ומה תוצאות הפעולה.

אני מקווה, שבישיבה הזאת, נקבל יתרונם. אני חושב, שצריך להקדיש עיקר המאמצים בכוון זה.

ב.צ. קשת : אני אתחיל מעניין אמה ברגר, ש"כנס לי לעצמות" כבר כמה שנים, ואני פחות או יותר מתמצה בנושא הזה. הבעיה של א.ברגר אינה דתית. היא, אמנם גם דתית, אבל אינה בעיה דתית. אני שמח, שלפני ארבע שנים, כאשר העליתי את עניין א.ברגר בכנסת, השתמשתי באותו עניין של סמפלרים, ואמרתי שבמלחמת העולם השנייה, מושבות גרמניות הפכו לקני ריגול רציני ואינני רוצה להסתכן במה שמצפה לנכדי או ניני מהתפתחות זאת.

זה דבר מיותר לנו. אין לנו צורך בזה. זאת בעיה לאומית ממדרגה ראשונה. האדמות, שעליהן משפך דם, נמכרו ע"י אנשים מחוסרי מצפון לגוף זר. אני יודע על כל התחבולות שעשו מספר תושבי זכרון-יעקב כדי להכריח לקנות את אדמותיהם.

הקרן שהוקמה, היתה עילה להעלאת מחירים, כי אם הקרן הציעה אותו מחיר אשר הציעה א.ברג, רץ אותו ישר. לאמה ברגר או למתווך שלה ואמר מה הציעו לו, והיא הוסיפה והוסיפה.

אמה ברגר, זאת אישה שהכנסיה הפרוטסטנטית מתנגדת לה, כי היא מנהלת קופה לא דרכם, והכספים שלה מגיעים לא רק מגרמניה. הגיע סכום גדול של כסף בצ'ק בטעות לברגר אחר והתברר שזה עבורה, והיה זה סכום גדול של דולרים מדרום אמריקה. המקורות שלה רחבים ומתפשטים בכל העולם.

תפקידנו לשמור שהאדמה שלנו לא תלך לגוף זר, אשר מחר יכל ליהפך לאויב.

לעניין החוק: אני כבר עובד למעלה משנה על חוק שיאסור מכירת קרקעות לזרים. קפצה עלי רוגזם של משפטנים, אשר הסבירו את הפגם בחוק לגבי זרים.

אני חושב, שאנחנו עכשו נמצאים בשלב של מציאת מוצא. אני חייב לציין את דרכו ללא פשרות של מר י.ש.שפירא, ואני מקווה ששר המשפטים של היום יטה אזן קשבת לנושא. אני מקווה, שאל היוזמה האישית שלי יצטרפו חברים אחרים ונגיע לכך, שקדם כל יגבילו אפשרות רכישת הקרקעות ע"י זרים. זאת סכנה, זאת בושח וחרפה למושבות כמו זכרון-יעקב, בנימינה ופרדס-חנה. אני ח"י את זה, ויודע מה נעשה שם. זה לא יתכן. יש גוש קרקע, ובאמצע יושבת אמה ברגר. את העניין הזה צריך להפסיק.

ענין הקרן הוא דבר חיובי, אבל למקל יש שני קצוות - זה מפקיע מחירים. קשה להתחרות. לצד הקרן, צריך לפעול חוק.

לדעתי, אם משרד הפנים יתמסר לענין הזה, הוא ימצא דרך לצמצם את אפשרות הישיבה של האנשים הבאים. אין ספק, שאפשר איפה שהוא להפסיק את הנדידה הזאת וחילופי ההחלוצים האלה הבאים לחדשי עבודה. זה הצד הלאומי בנושא.

קימת גם הנקודה הדתית, שהיא בעצם לאומית, כי כל יהודי העוזב את הדת - אנחנו מאבדים אותו. אינני אדם דתי, ואני מוכן בענין המסיון להלחם עד חורמה יחד עם מר ורדיגר, ואני חושב שיחד עם ב. מואב. יש פה ענין כללי-יהודי-לאומי, שבתוכו יש ענין דתי שמעבירים יהודי על דתו.

המסיון בדרך כלל: צר לי, רבותי נציגי משרד הדתות, אבל אני חושב שזאת לא רק דעתי - לא שיכנעתם אותי בישיבה הקודמת, שאתם שולטים במצב. יתכן, שהאמצעים מוגבלים. יתכן שמרד הסעד סובל מחוסר אונים בגלל סיבות קואליציוניות ומכיון שהמשרד לא נמצא בידי מפלגה אחרת. אבל, לא שוכנעתי שאתם שולטים במצב. תסלחו לי. לא שוכנעתי גם שאתם מכירים את המצב עד היסוד. יתכן שהאינפורמציה שמסרתם לא היתה מלאה. היתה הרגשה, שמשרד הדתות עומד חסר-אונים מול משימה. אחרי הישיבה הקודמת פניתי אל נציגי משרד הדתות ואמרתי שאציע להם דרך הקשורה בהוצאה כספית חשבת, שצריך לקחת מספר עולים חדשים, שם פועלים המסיונרים, ולאפשר להם עבודה בין העולים. אמרו לי: "איך אולוגיה, הרצאות, ידע - כמה שאתה רוצה. תכלית - אין לנו." רציתי לרתום עולים לעבודה הזאת.

בנוגע למסיון בתור שכזה, אני הצטרפתי להחלטה נגד הצתות. הצטרפתי להחלטה שאסור לעשות את זה בארץ.

רבותי, חפש פולחן דתי לבני דתות אחרות ופעולת מסיון בין יהודים במדינת ישראל - אין ביניהם כל דמיון ואין בזה כל חפיפה, ואין כל אפשרות לקשור האחד בשני. אם מביאים יהודי אומלל בשכונה בירושלים, שהוא במצב כה רע, שהוא מאיים עלי במסיון - אינני רוצה שהוא יהיה במצב כזה. אני מסכים שצריך לעשות הכל שהיהודים לא יהיו במצב רע, אבל בין זה ובין המצב שיבחר איזה מסיון נותן לו יותר ולא יזה ארץ כדאי לו להגר - עד כאן. העם היהודי איבד בדור הזה מספיק אנשים ואיננו צריכים לתת שום בטחון לאף מסיון לפעול בתוכנו. כל הדיבורים על היחסים עם צרפת ועם העולם הקתולי והלא קתולי - כל זה שווה כקליפת השום.

אנחנו מצווים לשמור על כך שאף יהודי לא ימיר את דתו. לכן, נדמה לי שיו"ר הועדה רוצה להציע ועדה מצומצמת, אשר יחד עם כל הגורמים במדינה, תמצא את הדרך לרסן את פעולות המסיון. אינני אומר, לחסל. זאת משימה קשה מדי. אבל, לעשות הכל שהמסיונים בארץ הזאת יפסיקו לפעול.

אנחנו נצטרך להגיע לשתי עבודות עשייה: (1) הענין הספציפי של אמה ברגר. (2) ענין המסיונים,

י. בארי :
אני חותם בשתי ידי על כל מלה שאמר ח"כ קשת. אוסיף רק מספר הערות: לי נראה, שהטיפול צריך להיות משפטי וחוקי. עם זאת, יש להפריד הפרדה גמורה בין הנושאים של מסיון ובין הנושאים של רכישת קרקעות, הנה אומר, אפילו נמסר לנו שגב' אמה ברגר כן עוסקת בפעולות מסיון, הרי השאלה של פעולה מסיונית היא נפרדת מנושא רכישת קרקעות.

לדאבוני, שמעתי שח"כ קשת עובד כבר שנה על חוק, וזה צעד חשוב מאד. אני מקווה שיתגברו על הממשולים. אני מוכן לתרום את עזרתי בענין זה.

באשר למסיון, יש לחוקק חוק, שתאסור במדינת ישראל פעולה מסיונרית. לא רק שהיחסים הטובים עם צרפת ועם הוטיקן, לא תופשים, אלא שאנו פה על קרקע מוצקה. לא פעם משישים כלפינו ואומרים: כשאתם הייתם בגולה, מה אתם תבעתם, ומדוע אתם היום אינכם נבגשים אותה אמת-מדה.

אבל, היהודים מעולם לא עסקו בפעולות מסיון. ואם לא עסקנו בזה, ומתוך הבחנה ברורה בין חפש הפולחן לבין מסיון, לדעתי אפשר להוציא חוק שיעשה פעולה מסיונרית לעברה פלילית.

החוק מטובך, לפחות ממבט ראשון, ביחוד שההגדרה מה הוא מסיון ומה היא פעולה מסיונרית, מסובכת, אבל יש לגשת לזה. אם משרד המשפטים ומשרד הדתות, לא יגשו לזה, אז מן הדין שמספר חברי-כנסת יתכנסו ויזמו הצעת חוק שתאסור פעולה מסיונרית.

י. שמיר : אני מצטרף לדעתם של קדמי, שיש לנהל פעולה רצינית, מתמדת, נגד פעולות המסיון. אבל, לשם כך דרוש צידע רציני על הגורם שנגדו יוצאים לפעול. צריך להכיר את דרכי פעולתם ושיטותיהם, כדי שנדע באיזה דרכים לבקוט.

כאן התרשמתי מאנשי משרד הדתות, שהמידע קלוש ועלוב. על כל פנים המידע שישנו, אינו מספיק לשם קביעת שיטת פעולה וכדי שנדע מה דרוש להשקיע בזה.

מפריע מאד במקרה הזה של אמה ברגר, שקיים דבר כזה בארץ ואנו מגששים באפלה. האם יתכן במדינה מתוקנת, שלא ימצא מוסד שילמד את הדבר וידע את הדבר לאשורו? יכל להיות שמישהו יודע ואנחנו לא יודעים על כך. מוכרח להיות תאום.

אני סבור, שאם תקום ועדת-משנה לענין הזה, צריך שהיא תקבל מידע מקסימלי. נדמה לי, שבמקרה זה, יעזרו לנו לאתר את הממדים הנכונים של הבעיה הזאת.

א. ורדיגר : קבלתי אתמול טלפון, שהגב' אמה ברגר כבר מתפשטת על פני מקומות נוספים שרכשה שמונה דירות בפוריה עליית. הדירות נרשמות בטאבו על שמה, על כל פנים הוגשה בקשה לעו"ד שירשום בטאבו את הדירות על שמה.

אי אפשר בפשטות להגיד שאין עבודה מסיונרית, כי בתאים מסוימים של הגב' א. ברגר, שהיא אחראית להם, דוקא מתקמת פעילות של תפילות ויהודים נמשכים לשם.

נעשים כמה דברים מוזרים; סיפר לי פקיד במשרד הדתות, היושב שעות רבות במשך השבוע במשרד הדתות, על חומר וניירת, על התכתבויות בקשר לפטור על דברים של מסיונרים המובאים ארצה. המדינה שלנו והאוצר, משחררים אותם ממסים. אינני מדבר כבר על הפעולה האחרונה של הצליבות הנצרית מרומא. אך מדובר בפטור במליוני ל"י. אני יודע על פטור של ארבעה מליון ל"י, אשר עכשו נמצא בטיפול.

ענין זה של החזר מס ופטור ממס, אני רואה בכך גישה של הממשלה, שאינני יודע לאן היא מובילה אותנו. כאן מעדיפים את הלא יהודים על פני היהודים. ביקרנו בהקשר אחר בבית-חולים תל-השומר, ושמענו סיפורים מזעזעים שלא ניתן היה במשך שבועות לשחרר ממכס מכשירים לנכים, מטות מיוחדות לנכי-מלחמה ממלחמת יום הכפורים, אשר שכבו חודשים במטות לא מתאימות, וכאן אנחנו שומעים שהמסיונרים מקבלים פטור. לכן, אני חושב, שזה אי זה קומפלקס, שאינני יודע איך לרפא אותו.

מספר פעמים הבעתי דעתי, שהמסיון אינו בעיה דתית. זאת לא רק בעיה של בטחון וירידה מהארץ. איש מן העם היהודי אינו יכול להסכים שאברים שלמים מאתנו יפלו. זה לא ענין דתי. לכן, אני לא חושב שצריכות להיות אי-הבנות בין חלק אחד של הציבור לחלק אחר. לכן, אני שמח להצעתו של היו"ר בקשר להקמת ועדה מצומצמת לנושא הזה, כי הנושא הזה, לצערנו הרב, מאז הקמת המדינה, אינו יורד מהפרק. צריכה להיות ועדה, שתדרבן ותמצא את הפתרון.

א. גבלבר : הבעיה היא עדינה. נכון שאנו צודקים בטענתנו כלפי המסיון, שהדת שלנו אינה עוסקת במסיון ואינה מעבירה בפעולות מסיון נצרים או מוסלמים על דתם. להפך. לכן, מבחינה זאת, הצדק עם אנשי הדת שלנו. אבל, הבעיה עדינה.

כיון שיש כאן ענין של אספקט של נכסי דלא נידא שעוברים מיהודים ללא יהודים, הבעיה הזאת צריכה מאד לאכפת אותנו. גם זה אספקט של הבעיה. אעפ"כ, במדינה דמוקרטית וחפשית, כשיש אספקט של מדינה שיש בה מקומות קדושים לכל העמים, זה מאד מסובך. נוסף לכן, אלה המתריעים על הבעיה הזאת אינם מביאים הצעות. הם אומרים שזה רע וצריך תרופות. לכן, אני מבין שטוב לדון בזה בוועדה מצומצמת ואני מצטרף לדעה שיש לדון בזה בפרטים בוועדה.

א. י. דולגין : אני רוצה לברך כל אחד מחברי הוועדה על הגישה החיובית לבעיה. אני רוצה להסכים עם ח"כ קשת, שאנו לא שולטים בבעיה. פשוט אין לנו הכלים כדי לשלוט מבחינה חוקית. מה נעשה? נאסור אותם? אנחנו יכולים לבוא לעזרת הגופים הפועלים נגדם. אנחנו פונים אליהם ומעבירם אליהם בעיות. אנחנו פונים למשרד הפנים. פניתי מספר פעמים אל גב' היבנר. החוק אינו מספיק לגבי אנשים אלה האומרים שהם יהודים ומקבלים עליהם את הנצרות כיהודים. החוק צריך לפרש שזאת דת אחרת. ראיתי בפרוטוקול של הישיבה האחרונה, שאחד הדברים שאנחנו דואגים להם זה חופש הדיבור. אולם אם מישהו יבוא בשם חופש הדיבור שהוא רוצה להעביר יהודים מאמונתם לארץ ומדינה אחרת ויגיד שהם יעזרו לשונאינו - בודאי לא נגיד שזה חפש הדיבור.

אלה הרוצים לעכור את ישראל, איננו רואים בזה חפש דיבור. אנחנו רואים בזה עכירת ישראל לא פחות מאשר עזרה לסורים.

אנחנו פועלים בשטח זה, עד כמה שניתן. יש לנו אולפנים לעולים חדשים, כדי שיוכלו לעמוד נגד הפיתוי של המסיון. אנחנו מוציאים חומר על יהדות ומסורת. יש לנו אולפנא לבנות מרוסיה בבית-וגן בירושלים. לבנים, יש לנו ברמת שפירא.

לדעתי, אלה בעיות של משרד הסעד, משרד המשפטים ומשרד הפנים, ולא רק של משרד הדתות. אולי צריך שתהיה ועדה בין-משרדית. אנחנו עושים כל הניתן במסגרת החוק. לפני שנתיים או שלש, כתב שר הדתות בזמנו, ד"ר ז. ורהפטיג, דוח ארוך על כל הפעולות עם הצעת חוק לראש הממשלה. הוא אמר, שבמסגרת חוק דמוקרטי אפשר לפעול בענינים אלה. הרב גורן - כך כתוב היה בעתון - בפגש עם ראשי הכנסייה באמריקה וביקש מהם שיפסיקו את פעולות המסיון בארץ.

אנחנו צריכים לראות את זה כדבר חשוב. גורמים רבים בממשלה חייבים לטפל בזה, וזאת אחרייתם של גורמים רבים. אנחנו מוכנים לשתף פעולה עם כל הגורמים.

ש. שיף : כאשר נתפרסמו ידיעות, לפני מלחמת יום הכפורים, על התגברות פעולות המסיון, אספה מלתי"מ במשטרה חומר על כך, ולדעתי זה חומר קלוש מאד. בשלב מסוים, נסינו לשתף אתם פעולה, אבל באיזה שהוא שלב זה הגיע יותר למגמה לראות ולדעת על פעולות נגד המסיון.

רציתי שהוועדה תיתן דעתה על אספקטים בטחוניים, במקרים שנגנבו דרכונים.

י. תמיר - יו"ר : אנחנו, על דעת כל החברים, מקבלים את הסיכום הראשון, שהוא נוגע לגבי איסוף מידע על אמה ברגר, בשלב זה.

החלטה מס. 1. : אנחנו פונים, באופן הרשמי ביותר, אל משרד הפנים ומשרד הדתות, שבשיתוף עם משרת ישראל, יקציבו את הכספים הדרושים, כדי שתארגן העבודה ויאסף מידע על מבנה הארגון ומטרותיו, אשר בשמו מדברת גב' אמה ברגר, כדי שיהיה בידינו החומר להתייחסות לנושא.

אני מבקש את הגב' היבנר, להעביר זאת למשרד הפנים. אני אדבר עם שר המשטרה, שיסייע לכם בכל הדרוש.

החלטה מס. 2. : נקים ועדה בת ארבעה חברים, שתדווח מפעם לפעם לוועדת הפנים בנוגע לפעולות הנוגעות למסיון.

ועדת-המשנה, תהיה זכאית וחיבת לשמוע פרטים ואינפורמציה נוספים בנושא המסיון, בהקשר להצעת הח' ורדיגר.

אני מציע שאלה יהיו חברי הועדה:
ב.צ.קשת - יו"ר, א.ורדיגר, מ.הכהן, ב.מואב.

אין התנגדות. הועדה ג' א ש ר ה.

י. היבנר : שמענו שיש קשיים בחקיקת חוק. יש גם קשיים בהפעלת החוקים הקיימים. אני מציעה, שיבואו בדברים עם שר המשפטים, שהוא גם שר הדתות, וכן עם היועץ המשפטי, כדי לתת פרוש יותר נוח לחוקים הקיימים, כדי שאפשר יהיה להשתמש בהם. לדוגמא, כשאנו מקבלים בקשות של אנשים לעלות לפי חוק השבות, כאשר ידוע לנו שהאיש אמנם יהודי אבל הוא פעיל ב"יהודים למען ישו", לפי חוק השבות הוא יהודי. השאלה היא באיזה מדה אפשר לא להפעיל את חוק השבות עליו.

י. תמיר : ועדת-המשנה תהיה מופקדת רק לענין הזה שהוגדר וזמן פעולתה אינו מוגבל.

ד"ר ש.קולבי : לא נכון שכל הנצרים הם מסיונרים. רוב רובם מתנגדים למסיון. רוב הנצרים מתנגדים להגירה של יהודים, כיון שהם רוצים ליצור כאן קהילה של יהודים נצרים. הם עוזרים בדרך כלל לזוגות מעורבים. הם מעונינים ליצור כאן עדה נצרית-יהודית.

אין לזלזל בכל ההגבה היהודית והישראלית על הענין המדיני, ומסוכן מאד אם אנו פוגעים בגורמי-חוק. (ב.צ.קשת: משרד הדתות צריך לדאוג לדת ולא לעניני משרד החוק.) חפש הדת בין הנצרים הוא שונה לגמרי מהמושג הזה אצלנו. אצל הנצרים, חפש דת זה אומר גם הטפת הדת בין הלא מאמינים. לכן, בשבילם זה פגיעה בחפש הדת אם לא ניתן להם החפש להפיץ את דתם. ודאי, שאנו מתנגדים לזה, אבל צריך להבין את השקפתם שאושרה גם ע"י אמנות בינלאומיות. (א.י.דולגין: עמדת משרד הפנים היא לעמוד נגד פעולות המסיון בארץ.) אני מכהן כרושם המרת דת זה 12 שנה. יש אולי 500-600 נצרים המתגיירים. רוב הנצרים פותחים שעל ידי המרת רשמית לנצרות, תהיה אפליה לרעה, לכן, באופן רשמי הם מעדיפים להופיע כיהודים אע"פ שהם עברו לדת הנצרית. לכן, הרישומים הרשמיים לא אומרים ולא כלום.

מה אומדן היהודים שעברו לדת אחרת ולא גרסמו במירשם שאתה אחראי לו?

י. תמיר :

ד"ר ש. קולבי: כמה מאות. נוסף לזה, יש כאלה שהתנצרו בחו"ל ויש להם שמות כמו לוי וכהן, והאם אינה יהודיה - מקרים כאלה יש כמה אלפים. אבל, יהודי ממש שהתנצר - כאן - מקרים כאלה אין הרבה.

2. דוח ביניים בענין בית-דגן

י. תמיר: לפנינו שני נושאים: 1. דוח ביניים של ח"כ י. בארי, יו"ר ועדת-המשנה לענין בית דגן. 2. הטיפול שהטלתם עלי בנושא הפרסומים האנטי-בטחוניים, שנתפרסמו לאחרונה בעתונות וגרמו לנו עגמת-נפש.

י. בארי: אדוני היו"ר, חברי הועדה, הנושא של בית-דגן, כפי שעלה ביוזמת הועדה בעת האחרונה, משמש דוגמא מאלפת נוספת כיצד מימשל כביכול מספל בנושא, מספל בו על דרך של זיג-זג ואילמלא הועדה עוררה את הנושא הפעם, המימשל לא היה נותן את דעתו להתפתחות האחרונה.

קימנו שתי ישיבות עם נציגי המשרדים הנוגעים בדבר. קימתי גם פגישות אישיות עם מנכ"ל משרד הפנים וכן נפגשתי עם ד"ר ארנן ממשרד הבריאות. ד"ר הסביר, שלפני שבתים חשבו לפנות את המקום ולכן לא ראו צורך לפתור בעיות בריאותיות ואקולוגיות. הוא התפלא לקבל את ההזמנה מועדת-המשנה, כדי לדון יחד עם נציגים אחרים. הסתבר, שקוברסקי, מנכ"ל משרד הפנים, שבעבר ריכז את הטיפול בענין, העביר אשתקד בחדש מאי, דו"ח. הוא הגיש המלצות מסוימות. ההמלצות היו על דעת הנציגים השונים, והוגשו גם לשר ד"ר בורג ולשר ספיר.

ההתפתחות אחרי זה, מוכיחה מה שאמרתי

בתחילת דברי.

המצב כרגע, הוא בדלקמן: משרד השיכון בדעה שיש לפתח את המקום ואפשר לפתחו. משרד התחבורה מתנגד לפיכך, בראש וראשונה כדי שזה לא ישמש תקדים. לנציגי משרדים אחרים, אמרו: האם בכל מקרה שנפתח שדה-תעופה, נפגה ישובים? האם אנחנו יכולים כך לנהוג? זה אמר נציג משרד התחבורה. נציג משרד הבריאות, הואיל והוא היה בדעה שמפנים את המקום, לכן לא עשו מאומה במשך שנתים, אמר שאם יחול שינוי בעמדת המימשל, אולי גם משרדו ישנה את עמדתו. משרד הפנים הודיע, שהוא בדעה שאת המקום אין לחסל ואין לפתח, אלא יש לעשותו פרבר של ראשון לציון.

ד"ר ארנן אמר: בנסיבות אלה, אנחנו צריכים עכשו להתחיל בבדיקות. אולי מעז יצא מתוך, כי עכשו ב-15 לחודש עומדים להפעיל את המסלול, ואפשר יהיה לבצע מדידות רעש קיימים, ולא יהיה צורך לעסוק בתחזיות לעתיד.

קוברסקי המציא את הדוח שהוא הפציא במאי 73 לוועדת השרים לעניני כלכלה ולשר הפנים. מהדוח הזה יצא כך: בשנת 70, כשנתמנתה ועדת כסלו, מינתה הממשלה ועדה מקבילה לענין בית-דגן, והועדה גיבשה המלצה, שיש לשנות את המקום. ועדת הפנים דרשה טיפול דחוף - וכל זה כנראה גם בשנת 70 - לבטל את הקפאת הבניה ולחדשה באותו ישוב.

באוקטובר 72, כשהתפרסם דוח ועדת כסלו, ישבו המנכלים לעניני הסביבה ומשרדי הכלכלה והגיעו למסקנה שיש לפנות את המקום, והטילו את ביצוע המשימה על משרד השיכון.

דעת משרד הפנים היתה אז, שיש לפנות

את המקום.

כרגע, במימשל, אין תמימות-דעים. מר רותם הביע צער, שנתגלו חילוקי-דעות.

אנחנו דרשנו, בישיבה הראשונה, שתוך שבוע ישבו ביניהם ויגבשו עמדה, לפני שמעבירים את הנושא להחלטה לוועדת השרים. הם לא הצליחו בזה, והבטיחו לעשות זאת במהירות המקסימלית. מר רותם אמר, שועדת השרים לענייני כלכלה תקבל החלטה בספטמבר. אמרנו, שלא יתכן, אם מפעילים מסלול ב-15 לחדש, לא תקבל החלטה קדם לכן וכן מעמידים את כלם בפני עובדה מוגמרת. הבטיחו, שיקבלו החלטה.

לאור עמדת משרד התחבורה, אנחנו צהיכים לתת
את דעתנו לגבי המדיניות כל אימת שפנימים שדה תעופה - האם מפנים או לא מפנים את המקום.

יועץ לאקוסיטיקה הביע את דעתו, שהישוב של בית-דגן לא יפגע בצורה חריפה ממסלול התעופה. בה בשעה שבני עפרות כן יפגעו.

ב.צ.קשת: אני מבין למה ח"כ בארי לא הביא בפנינו מסקנות. הוא נתקל במבוכה לגבי נושא בית-דגן כפי שאנו נמצאים בה כבר כמה שנים.

אני מציע, שנקבל מסקנות-ביניים, שנתרשע על הטיפול הכושל בעניין בית-דגן ונציין דעות שונות הנשמעות מפי דוברי המשרדים השונים. נאמר, שאנו תובעים מהמשרדים האלה להמציא בדחיפות ראשונית את המסקנות שלהם לידי ועדת הפנים או ועדת-המשנה של ועדת הפנים.

י. תמיר: ביום שלישי היו אצלי ראש עיריית חדרה, ברזילי, ושלושה ראשי ישובים באזור חדרה, אשר הביאו לפני צילום מהאוויר ובו הם מראים לי שירותים על פני תקום מערכת חדשה של שדה-תעופה צבאי למטוסים כבדים מהסוג של רכבת האוויר בזמן שלחמת יום הכפורים. זה ימצא בתחום הגובל בבקעה-אל-גרביה, גובל בקבוץ עין-שמר ובקבוץ נוסף אחר. בתחום משולש מסוים, יהיו כששים אלף תושבים, שלפי חות-דעתם של מומחים לאקוסיטיקה, הם וצאצאיהם יהיו חרשים תוך כמה שנים.

פניתי בעניין זה לשר התחבורה ולשר הבטחון, שיתעניו בנושא.

אנחנו עומדים בפני מצב, שהמדינה תיתפך לשדה-תעופה אחד גדול, עם כל המשתמע מהעניין הזה. את שדה תעופה חדרה בונים, כיוון שרוצים לשחרר את נמל התעופה בן-גוריון מלחצים בשעת חרום, או לשחררו מתפעול מעל העומס.

אנחנו כמו ידנו מחבלים בכל חלקה טובה. אפשר להקים את השדות האלה במקומות רחוקים יותר. נסיעה משדה תעופה בינלאומי לעיר יכולה להיות חצי שעה וזה דבר מקובל. אם יקמו שדה-תעופה בין באר-שבע לאפקים, אפשר בכביש מהיר או ברכבת מהירה, להגיע בחצי שעה לעיר.

אני מצטרף לדברים שאמר ח"כ קשת, ונבקש את ח"כ בארי, על דעת הועדה, להניח על שלחן הועדה מסקנות ברוח בקרתית בהחלט, עם גילוי כל העובדות כפי שהן מתרחשות, ואנחנו אחר כך נחליט מה לעשות בעניין זה.

י. בארי: אני אוכל להגיש מימצאים, אבל לא מסקנות. יכולות להיות פגישות נוספות ויהיו עוד מימצאים, אך לא אוכל להביא מסקנות.

י. תמיר :
בענין הפירסומים האנטי-בטחוניים, המשמשים
חומר מודיעיני לאויב בנושא מקלטים והג"א,
וכן אמצעי בטחון בבתי-ספר ומקומות הראויים לשמירה, דברתי עם
שר הבטחון ושר ההסברה. שר ההסברה קיים מיפגש חכרות עם עורכי
העתונים וטענתם היתה כלפיו: "אתם לא צנזורים ואתם לא תתערבו
במה שאנו כותבים."

נפגשתי עם שר רוטנשטיין, יו"ר מועצת העתונות,
דלדעתו, המדינה תצא נמצאת במצב של התאבדות עצמית. הוא
אמר, שגם מועצת העתונות קיימה דיון עם עורכי העתונות בנושא
זה. באותו דיון, שאלו העורכים האם גם בזמן מלחמת ויטנאם
קיימה ארה"ב צנזורה. על כל פנים, הוא מבקש שנעשה משהו בענין
זה. כפי שהיום הדברים נעשים, אנחנו פשוט מספקים לערבים חומר
מודיעיני יוצא מהכלל. הם לא צריכים מרגלים. מספיק להם אם
יקראו את הכתוב בעתונות שלנו ויצרפנו עובדות האחת לשניה וידעו
מה המצב, מה ההשגים, מה הבעיות.

אני רוצה לקבל אישור מהועדה, שאתם תסמיכו
אותי לפנות לוועדת חוץ ובטחון ויחד נזמין את עורכי העתונות.
אנחנו לא מימסד. אנחנו רוצים לבקש שתם יבדילו בין דעות לבין
ידיעות. דעות - יביעו ככל העולה על רוחם. אינפורמציה בטחונית -
שלא יספקו לאויב. לפחות, ירסנו את עצמם מבחינה זאת.

ההצעה אושרה.

ג. אליעד :
היתי רוצה גם קצת פטריוטיות אצל האנשים האלה.
אין תחושה לאומית אצל האנשים האלה.

י. תמיר :
היתי מרחיק לכת. אנשים צריכים לדאוג לעצמם.
אני אדווח לכם במרוצת הזמן מה עשינו בענין זה.

ב.צ. קשת :
ראיתי אתמול תכנית בטלוויזיה, ושמה "נקוי ראש".
מה הם נתנו שם? מה יש בתכנית הזאת? שום דבר.
לוועדת הפנים יש קשר עם מועצת הביקורת. איך להעביר את זה
לביקורת - זה ענין ליו"ר.

כיון שהועברה על ידינו הצעה לסדר היום של
שובל, אני מציע שנראה את הסרט לפני הישיבה.

ב. מואב :
אני מתנגד עקרונית לטיפול של ועדת הפנים
ואיכות הסביבה בנושאים בנושאים אשר המועצה
לסרטים ומחזות דנה בהם. משתמע כאילו אנו מבקרים את פעולותיה.
אני מתנגד לראות את הסרט, ומתנגד שהועדה תשפל בזה, כי זה לא
שייך לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אני רוצה שהועדה הזאת תחליט,
שזה לא בתחום שלה.

י. תמיר :
אני אגיב בצורה ההולמת את דעת רוב החברים.

ב. מואב :
פנו אלי ממושב אמר, שבו מקימים עכשו מועצה
מקומית. היו שם אי-סדרים לגבי מינוי המועצה.
אני רוצה, שזה יובא לידיעת הועדה. המושב נמצא ע"י באר-שבע.
מר ורדימון, הממונה על המחוז, העביר מכתבים לראשי הרשימות.
המכתבים לא הועברו לכתבתם, כי הגברת העוסקת בדואר המקומי,
שייכת לקבוצה של בצלאל גבר השייכת לאנשי המערך. היא שלחה
את המכתבים חזרה, ומכך הסיק מר ורדימון שאין רשימות אחרות.
ברור, שהיו כאן אי-סדרים.

שלחתי מכתב למשרד הפנים ובו הבעתי מחאה
ושאלה לאור התוצאות שהיו.

ב.צ.קשת :

אני מציע, שיו"ר ועדת הפנים יפנה רשמית
לאור שאלה כזאת שהועלתה, ויבקש את מר קוברסקי לקבל הסברים על
ענין זה.

י. תמיר :

אני מבקש את ח"כ מואב לחבר את היסודות.

י. בארי :

בהיותנו באילנות, פנה אלי אחד המומחים,
ד"ר הלפרין ומסר על קיומו של חרץ אשר
שמו בלשון המדענים טרוי התלוכה. הוא פוגע בבריאות הציבור, ומתפתח
בעצי ארן. הזחלים שלו גורמים דלקות-עור ודלקות עינים. אלפי סובלים
מדי שנה ובזקקים לאישפוז. כרגע, הוא מצוי במרכז הארץ ובמסולה.
אבל קיומו והתפשטותו גדלים בהתמדה. זה משרד בריאותי ויש בזה
זיהום הסביבה, לדעתו של ד"ר הלפרין. הוא עוסק בנושא זה כבר שנים
ומבקש שיהיה סיפול במישור המינהלי והממלכתי. לדעתו זה משרד
ציבורי, שיש בו סכנה רבה.

י. תמיר :

אנחנו מסמיכים את ח"כ בארי, בשם הועדה,
להזמין באי-כוח של משרד הבריאות ומשרד
החקלאות, ולאור הממצאים של הסיפול הזה, תודיע לנו.

י. בארי :

אנשי מושב רמת-מוצא מתלוננים על כך
שביום זורם מרמת-אשכל בירושלים, עובר
בואדי פתוח, וזה למעשה מקווה מים פתוח השורץ יתושים. הם מבקשים
עזרה וסיפול. השאלה היא, מה לעשות.

י. תמיר :

בעבר, במקרים כאלה, פנינו אל מנחם קנטור,
הממונה מטעם משרד הפנים ומשרד החקלאות על
בעיות ביוב מסוג זה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.50

=====